

Sygn. akt II CZ 86/13

POSTANOWIENIE

Dnia 19 grudnia 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jan Górowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Anna Kozłowska

SSN Zbigniew Kwaśniewski

w sprawie z wniosku Operatora Gazociągów Przesyłowych G. – S.

Spółki Akcyjnej z siedzibą w W.

przy uczestnictwie J. N. i in.,

o zasiedzenie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 19 grudnia 2013 r.,

zażalenia uczestników postępowania – J. N. i E. N.

na postanowienie Sądu Okręgowego w P.

z dnia 21 maja 2013 r.,

oddala zażalenie, pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 21 maja 2013 r. na skutek apelacji wniesionej przez wnioskodawcę [...] od postanowienia Sądu Rejonowego w R. z dnia 21 grudnia 2012 r. uchylił zaskarżone postanowienie, znosząc postępowanie w zakresie rozprawy z dnia 21 grudnia 2012 r. i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu, pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

W uzasadnieniu wskazał, że uczestnik postępowania został pozbawiony możliwości obrony swoich praw na skutek niezawiadomienia go o terminie rozprawy z dnia 21 grudnia 2012 r., na której zostało wydane zaskarżone postanowienie i podczas której uczestnik mógł ostatecznie złożyć wnioski i zastrzeżenia co do przebiegu i wyników rozprawy, w tym zastrzeżenie w trybie art. 162 k.p.c.

W zażaleniu na to postanowienie uczestnicy postępowania zarzucili naruszenie art. 379 pkt 5 k.p.c. w zw. z art. 386 § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. przez bezpodstawne stwierdzenie, że PGNiG było pozbawione możliwości obrony swoich praw. W konkluzji wnieśli o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania.

W odpowiedzi na zażalenie uczestników postępowania, wnioskodawca wniósł o jego oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W uzasadnieniu projektu nowelizacji art. 394¹ § 1¹ k.p.c. dokonanej ustawą z 16 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 233, poz. 1381) – wskazano, że kompetencja do uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania jest nadużywana przez sądy drugiej instancji i to także obecnie, gdy obowiązujący model postępowania cywilnego zakłada, że druga instancja jest instancją merytoryczną, w ramach której rozpoznanie sprawy powinno nastąpić *ex novo* i prowadzić do wydania rozstrzygnięcia kończącego spór pomiędzy stronami. Takie podejście do zakresu rozpoznania i orzekania w postępowaniu apelacyjnym znajduje potwierdzenie w orzecznictwie. W uchwale składu siedmiu

sędziów z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07 (OSNC 2008, nr 6, poz. 55), Sąd Najwyższy wyjaśnił, że sąd drugiej instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji nie jest związany przedstawionymi w niej zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa materialnego, wiążą go natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania.

Zgodnie z art. 386 § 2 i § 4 k.p.c. uchylenie wyroku połączone z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji może nastąpić w razie stwierdzenia nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji i zniesienia postępowania w zakresie dotkniętym nieważnością, nierozpoznania istoty sprawy przez sąd pierwszej instancji oraz wtedy, gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Zażalenie na orzeczenie kasatoryjne sądu drugiej instancji ma służyć skontrolowaniu, czy zostało ono prawidłowo wydane w jednej z wymienionych wyżej sytuacji. Przy jego rozpoznawaniu Sąd Najwyższy nie bada jednak istoty sprawy, lecz jedynie ocenia, czy stwierdzone przez sąd odwoławczy okoliczności są tymi, które w świetle art. 386 § 2 i § 4 k.p.c. usprawiedliwiają wydanie orzeczenia kasatoryjnego, zamiast – co powinno być regułą – reformatoryjnego. Środek odwoławczy unormowany w art. 394¹ § 1¹ k.p.c., przy całej swojej specyfice, pozostaje zażaleniem; nie służy zatem ocenie prawidłowości czynności procesowych sądu podjętych w celu wydania rozstrzygnięcia co do istoty sprawy ani także zaprezentowanego przez ten sąd poglądu na temat wykładni prawa materialnego mającego zastosowanie w sprawie.

Kontrola Sądu Najwyższego o określonych wyżej granicach nie zmierza do oceny zasadności żądania pozwu, ani także apelacji i nie polega na merytorycznym badaniu stanowiska sądu drugiej instancji co do przepisów prawa materialnego mających zastosowanie w sprawie.

W sprawie podstawę orzeczenia kasatoryjnego stanowiła przesłanka określone w art. 386 § 2 k.p.c. Jeżeli strona na skutek wadliwości procesowych sądu nie mogła uczestniczyć i nie uczestniczyła w rozprawie bezpośrednio poprzedzającej wydanie wyroku, to w zasadzie zachodzą podstawy, by przyjąć, że strona ta została pozbawiona możliwości obrony swych praw (art. 379 pkt 5 k.p.c.).

Pełnomocnik uczestnika PGNiG w piśmie procesowym z dnia 14 sierpnia 2012 r. poinformował sąd, że przestał być pełnomocnikiem tego zainteresowanego, który od początku postępowania popierał wniosek o zasiedzenie. Pomimo tego zawiadomienie o rozprawie w dniu 5 listopada 2012 r. tego uczestnika zostało skierowane na jego adres i to w dodatku z błędnym oznaczeniem terminu rozprawy (k. 317). O kolejnym, ostatnim terminie rozprawy, która odbyła się w dniu 21 grudnia 2012 r. także ten uczestnik nie był zawiadomiony, a po jej zamknięciu Sąd ogłosił postanowienie oddalające wniosek, a więc sprzeczne ze stanowiskiem prezentowanym w sprawie przez PGNiG. Można więc było ocenić, że ten zainteresowany nie wziął udziału w istotnym fragmencie rozprawy ze względu na brak zawiadomienia Sądu, a zatem, że został pozbawiony obrony swych praw. W tych dwóch terminach rozpraw mógł bowiem składać wnioski i zastrzeżenia co do przebiegu i wyników rozprawy, a przede wszystkim został pozbawiony zaprezentowania końcowego wyводу przed zamknięciem ostatniej rozprawy.

Z przytoczonych wyżej powodów orzeczono jak w sentencji.